

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De SS. martyribus, Photino seu Pothino episcopo, Sancto diacono,
Epagatho, Maturo, Attalo, Blandina &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

trum esset Christianus: ille tum simulatq; erat clarissima voce hoc ipsum confessus, in
 fortem & numerum martyrum relatus est, ac deinceps aduocatus Christianorum ap-
 pellatus: nec planè immeritò. Habuit enim aduocatum Iesum in animo commoran-
 tem, & Spiritum sanctum multò, quàm Zacharias, feruentiorem: quem per ingentem
 charitatis quasi cumulum, quo adductus, adeò alacri & ardenti studio pro fratrum pro-
 pugnatione suam ipsius vitam profudit satis perspicuè ostēdebat. Christi igitur & est
 & fuit verus & germanus discipulus, qui agnum quòcunq; eat, sequitur. Inde igitur in-
 ter reliquos Christianos faciliè internoscatur: nam martyres, qui videbantur ceteris
 faciliè præstare, in publicum prodibant, se paratos ad omnia tormenta ostendebant: o-
 mni denique animi alacritate confessionem illam, quæ est martyrij propria, cumula-
 tè pleneq; explebant.

Martyribus
 Epagathus
 adiungitur.

Sed extabant alij imparati, in exercitati, & animo fracto, qui acrem certaminis im-
 petum ferre non poterant: ex quibus circiter decem numero, animis ignauè & mulie-
 briter conciderunt. Qui profectò non modò magnum dolorem mentibus nostris &
 immensam acerbitatem inurebant: verum etiam aliorum, qui hætenus non com-
 prehendebantur, quiq; martyribus etiam in acerbissimo cuiusque generis cruciatu
 iacentibus præstò semper aderant, & eos non aliquando desertos esse passi fuerant, a-
 lacritatem penitus retulerunt. Omnes igitur id temporis, propter incertum confes-
 sionis euentum, eramus graui metu percussi, non plagas quidem & supplicia, quæ illis
 post infligerentur, veriti, sed ancipiti confessionis exitu mente præuiso, magnopere
 extimescentes, ne quis præ languida animi infractione prorsus succumberet. Quoti-
 diè tamen, qui digni corona martyrij habebantur, ad illorum numerum supplendū,
 præhensi erant, vsque adeò, vt ex duabus hæc ecclesijs omnes pij & studiosi viri (quo-
 rum virtute & doctrina in primis status illarum ritè administrari solet) eximerentur.
 Quidam etiam Ethnici, nostrorum serui, vnà capiebantur, (siquidem Præses om-
 nes nos passim perquiri præceperat) qui tormenta, quæ sanctos tolerare cernebant,
 reformidantes contra nos, militibus satanæ impulsu illos ad hoc idem incitantibus,
 Thyestæas cœnas, & incestus Oedipodis, falsò commenti sunt, & alia, quæ nobis nec
 eloqui, nec cogitare quidem fas esse iudicatur: quin tale facinus aliquando inter ho-
 mines admittum fuisse, ne credi quidem propemodum debet. Quæ sanè cum essent
 fama & sermone hominum passim dissipata, omnes, velut immanes belluæ, contra
 nos furere cœperunt: ita vt si qui antea propter necessitudinem moderatè se erga
 nos gessissent, tunc veluti rabie quadam incitati, dentibus frendere, insanireq; que
 propè viderentur: atque id adeò, quod à Domino nostro prædicebatur, in eo ef-
 fet impletum, tempus venturum, in quo omnis, qui vos occiderit, videbitur ob-
 sequium præstare Deo. Vnde deceterò sancti martyres maiora quædam crucia-
 menta, quàm quæ possunt oratione explicari, (idque, sathana in illud pro viribus in-
 cumbente, vt aliquid blasphemiam contra Christum ex eorum ore educeret) sufferre
 cogebantur.

Decem à
 Christo de-
 ficiunt.

Calumnie
 in Christia-
 nos.

Iohan. 16.

Sanctus, dia-
 conus.
 Maturus.
 Attalus.

Blandina.

Blandine e-
 gregia con-
 stantia.

Supra modum igitur lethale multitudinis vniuersæ, Præsidis & satellitum odium
 in diaconum, nomine Sanctum, Viennæ prognatum, & in Maturum etiam, recens
 quidem baptizatum, sed generosum tamen Christi athletam, efferbuit: in Attalum
 porrò, genere Pergamenum, columnam & stabilimentum continuum ecclesiarum,
 quæ hic sunt: in Blandinam denique, per quam Christus euidenter ostendebat eos,
 qui apud homines, viles, despecti & contempti videantur, apud Deum propter chari-
 tatem erga illum, nò specie iactatam & simulatione, sed vi & virtute declaratam, ma-
 gno splendore & gloria donari. Nam cum non nos solum pertimesceremus, sed etiã
 heri illius secundum carnem, (quæ etiam ipsa vnà in martyrum pugna dimicauerat)
 ne cum in certamen descenderet, præ corporis imbecillitate non liberè & ingenuè fi-
 dei suæ confessionem proloqui pergeret: Blandina tanto animi robore & virtute im-
 buebatur, vt tortores, qui illam vicissim omni suppliciorum genere à primo manè ad
 vesperam vsque afflixissent, propè labore defessi languescerent, seque tum ab illa vi-
 ctos, tum nihil ampliùs habere cruciamenti reliquum, quod ei irrogarent, faterentur:
 atque adeò magnopere mirarentur, quo pacto, cum totum eius corpus ita dilacera-
 tum esset, perseverans spiritum duceret: palamque testarentur, vnum tormenti ge-
 nus satis habuisse virium ad vitam ei eripiendam, nedum tam multis & varijs opus
 fuisse. Verum beata martyr, sicut generosum athletam decet, in ipsa fidei confessio-
 ne vires colligebat, atque prolato istorum verborum: Christiana sum, &: Nihil apud
 nos admittitur sceleris: erat dolorum, qui eam vrgebant, summa leuatio, fomen-
 tum

tum cruciatus, & cuiusque molestiæ depulso.

Item Sancti

Diaconus ille, Sanctus nomine, supra quàm credibile est, & supra omni humanitatis captum, verbera à carnificibus impacta toleranter sustinens, cum scelerati illi carnifices propter assiduitatem & magnitudinem tormentorum, quæ ei infligebant, sperarent se aliquid, quod indecorum & eius professioni parum consentaneum videretur, ab eo audituros, ipse tanta animi celsitate & constantia illis ex aduerso resistit, vt ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel ciuitatis, vnde fuit: neq; vtrum seruus an liber, illis vellent dicere: sed ad omnia rogata, ita Latino sermone responderet, Christianus sum: istudq; pro nomine, pro ciuitate, pro genere, & deniq; pro re quaq; iterum ac

Nulla ab eo
vox extor-
queri po-
test, nisi:
Christianus
sum.

sapius eloqueretur: aliam autem vocem gentiles ab eo elicere audireq; non poterant. Vnde tam graui & acerba bile animus cum Præfecti, tum tortorum contra illum inflammabatur, vt cum nihil haberent supplicij, quod ei deinceps imponerent, ad extremum laminas æneas feruentes & ignitas tenerimis corporis membris affigerent. At ille, quanquam corporis membra exurebantur, firmus tamen, constans & immutabilis in fidei confessione persistit: quippe qui diuino & caelesti fonte aquæ vitalis, quæ ex Christi ventre profluit, tanquam rore cum aspersus, tum roboratus erat. Corpus autem testimonio fuit eorum, quæ ipsi acciderant: vt potè vulneribus & vibicibus totum crucentatum, quod quidem sic in rugas erat contractum, vt exteriorem hominis formam prorsus abiicisset: in quo Christus, afflictationis particeps, res præclaras ad suam ipsius gloriam gessit, cum aduersarium profigando, tum cæteris præclarum exemplum ostendendo, nullum esse metum, vbi Dei patris charitas, nec vllam molestiam, vbi fides Christi viget. Nam quanquam impij carnifices paucis diebus post, cum martyrem de nuò torquerent, putabant, si corporis membris, superiore iam cruciatu tumidis, & inflammatione quadam efferuescentibus, eadem supplicia accumularent, vel se illum facile euicturos, præsertim cum nec manuum propè tractationem perferre iam possent: vel illum tormentis tandem extinctum, grauem reliquis horrorem incussurum: tamen tantum absuit, vt in illo aliquid eiusmodi contingeret, vt etiam præter omnium hominum opinionem, corpus in illis posterioribus tormentis recreatum, & in integrum restitutum, formam priorem atque vsus membrorum recuperaret: adeò vt secunda illa carnificina, non inflicta pœna, sed medicina per Christi gratiam adhibita videretur.

1. Ioan. 4.

Vide mirã
Christi vir-
tutem.

Biblidis res-
piscencia &
constantia.

Porro Biblidem, vnam ex eorum numero, qui fidei confessionem pernegassent, cum iam diabolus à se prorsus absorptam putaret, cupiens etiam per blasphemiam in Deum, condemnationem eius augere, ad supplicium deducendam curauit, eamq; velut fractam & ignauam, impia in nos & flagitiosa probra loqui impulit. Illa tamen in tormento redijt ad se, atq; (vt ita dicam) ex profundo somno excitata est, præsentis supplicio quodammodo submonita, vt de æterna gehennæ pœna seriò cogitaret. At contra, quam diabolus expectabat, maleuolis Christianorum obrectatoribus ex aduerso sic responderet: Quomodo eiusmodi viri liberos suos deuorare in animum poterunt inducere, quibus nelicitum quidem sit sanguinem animalium ratione carentium comedere? Et ab eo tempore se Christianam ingenuè confessã est, & forti numeroq; martyrum adiuncta. At cum tyrannica crudeliaque illa suppliciorum genera per beatiorum patientiam, Christi virtute firmatam, frustra imposita irrogataq; viderentur, diabolus alias quasdam machinas de integro contra illos excogitauit, nempe vt in carcerem coniecti, interdum in locis horrida caligine obsitis, & plenis molestiarum, miserè iacerent: nonnunquam illorum pedes in crassas compedes impositi, distenderentur: aliquando vexarentur alijs plagarum modis, quos rabidi diaboli ministri, illiusq; maleuolentia suffusi, hominibus in carcerem conclusis incurere solent, vsque adeò, vt complures, quos Dominus eo pacto è vita exire volebat, ibi ob foetidum odorem & loci angustiam penitus suffocarentur. Quinctiam non pauci (in quibus illic Dei gloria perspicuè ostentata erat) quanuis ita acerbè excruciatu fuissent, vt nulla curatione adhibita, viderentur amplius posse vitam protrahere, in carcere tamen superstites manebant, omni humana quidem cura & subsidio orbati ac destituti, à Domino tamen tum corporis tum animæ viribus ita roborati confirmatiq; erant, vt cæteros & ad fidem constanter tenendam tuendamque incitarent, & grato admodum subleuarent solatio. Alij autem modò capti, & recentes in carcerem contrusi, (quorum corpora ante hac tormentis subeundis callum haud contraxerant) pondus carceris & grauitatem minimè poterant ferre, sed intus breui mortem opprebant.

Moriuntur
quidã præ
carceris fo-
tore.

Beatus

DE MVLTIS GALLIAE MARTYRIBVS.

519

Beatus item Pothinus, cui Lugdunensis episcopatus ministerium erat cōcreditum, cum nonagesimum suę ætatis annum præterisset, & corporis imbecillitate ita languere, ut vix posset, propter virium infirmitatem, qua distinebatur liberè spirare, spiritus tamen alacritate propter ardentem, qua flagrabat martyrij cupiditatē, plurimum recreatus ad tribunal gestabatur: & tametsi corpus eius iam præ decrepita ætate & cruciatu morbi penè exhaustum esset, anima tamē in ipso seruabatur integra, ut per eam Christus gloriosè triumpharet. Qui quidem ad tribunal, magistratibus ciuitatis eum comitantibus, & vniuersa multitudine varias cuiusque modi vociferationes contra illum, utpotè Christianum, edente, à militibus deductus, præclarum fidei testimonium perhibuit. Cum enim à Præside rogaretur, quis esset Christianorum Deus? respondit: Si tu ea re dignus sis, cognosces. Inde igitur asperè & immisericorditer rapratus, varias plagas excepit, cum ab his, qui stabant in proximo, qui nihil eius ætatem reuerentes, manibus pedibusq; in illum contumeliosè insultabant: tum ab illis, qui longius erant remoti: qui, quod singuli habebant in manibus, illud in illum coniecerunt: idque propterea, quod omnes per magna culpæ & impietatis loco ducebant, si quisquam petulantè illum insectari vlla ex parte omitteret. nam deorum suorum causam ita se vindicatos arbitrabantur. Ille vix iam spiritum ducens, in carcerem coniectus fuit, ac bi duo post efflauit animam.

Pothini Episcopi martyrium.

Ibi verò singularis Dei prouidentia apparuit, & infinita Iesu seruatoris misericordia patefacta est: quæ sanè talis fuit, qualis quidem rarò inter fratres Christianos contigisset, à diuina tamen Christi virtute ac potentia non omninò aliena. Nam qui, ut primùm erant comprehensi, fidem inficiati fuissent, non modò in carcerem cum caeteris condebantur: (nihil enim illis, ut tempus ferebat, negatio attulit adiumenti) verum etiam suppliciorum eorundem erant facti participes: atque sicut illi, qui ingenuè fatebantur se esse, quod erant, nullo alio crimine obiecto, nisi quod Christiani essent, tradebantur in custodiam: sic isti, qui fidem pernegarant, de reliquo in carcere tanquàm homicidæ & scelerati detinebantur, duplo grauiore cruciatu & angore, quàm cateri, afflicti. Illos enim subleuabat lætitia ex martyrio percepta, spes promissorum, charitas in Christum, sacer Patris spiritus: hos magnum & graue conscientie pondus admodum vexabat, vsque adeò, ut dum per hominum frequentiam palàm gradiebantur, ipso vultu ab omnibus alijs facilè internoscerentur. Illi enim hilares in publicum progressi sunt, in quorum vultu decor quidam, gratia & venustate multa adpersus, enituit, sic ut vincula etiam, quibus velut sponsa, aurearum fimbriarum varietate decorata, mirè erant illustrati, egregium quendam ornatum illis adiecisse viderentur: tam suauem item & fragrantem, ex ipso Christo egredientem, efflarunt odorem, ut nonnullis artificioso quodam vnguento & manu composito delibuti putarentur. Hi autem demissi, abiecti, ad spectu horridi, turpi ignominie labe deformati, à gentilibus porrò, velut ignaui effocinatiq;ue, probris contumeliosè affecti, ac denique cum honoratum, gloriosum & salutare nomen Christi amisissent, perinde ac si homicidij rei fuissent, homicidæ iam appellati. Ista vbi cateri coràm adspexissent, magnoperè roborati erant & animo constabili. Qui enim præhdebantur, omni memoria diabolice cogitationis ex animo deposita, absque hæsitacione fidem suam profiterentur. Isti porrò, paucis verbis obiter interiectis, rursus, quæ sequuntur adiungunt.

Mala conditio fidei detestorum.

Obserua vt Christus coherensit martyres istos.

His igitur rebus confectis, de reliquo martyria, quæ in ipsorum vitæ exitu sufferebant, in quaque suppliciorum genera dispertiebantur. Siquidem vnam coronam beati martyres ex vniuersis & varijs cuiusque generis flosculis contextam complicatamque Deo patri obtulerunt. Quò circa par erat, generosos & insignes Dei athletas, vbi multiplex & varium martyrij certamen subierant, illustremque ab hostibus reportarant victoriam, præclara immortalitatis corona decorari. Maturus ergo, Sanctus, Bladina & Attalus, die cum bestijs dimicandi in nostrorum hominum cruciatum de industria præstituta, ad bestias ducebantur, quò publicum & commune gentilibus spectaculum, plenum inhumanitatis & sæuitie, exhiberent. Atque Maturus & Sanctus in amphitheatro omne genus tormentorum denuò subeunt, perinde ac si nihil cruciatu anteà fuissent omninò perpeffi, immò verò ut athletæ, qui modò aduersarium per varias certaminum vices strenuè profligassent, et pro corona vitæ ipsis proposita potestrem iam certamen haberent in manibus ad conficiendum, de integro tum verberum traiectiones, quibus homines illic plecti solent, sustinent: tum crudeles ferarum tractus, tum alia omnia cruciamentorum genera, quæ insana & furiosa plebs alij ali-

Maturus & Sanctus denuò immantiter cruciantur.

undecum vociferatione illis infligi postulabant, tum ferreas deniq; cathedras & ignitas illorum membris suppositas, quibus corpora miserè frixa & exusta erant: & quamquam gentiles pestifero illorum nidore non absque molestia saturabantur, tamen ne ea quidem re deterriti, ab insania sua desistunt: sed pergunt adhuc magis magisque fure, quandoquidem illis in optatis erat, eorum patientiam prorsus euincere. Cæterum ab ipso Sancto nihil aliud elicere poterant, præter illam vocem, quam ab initio de fidei certamine vira adhuc in ipsis residebat, singularium certaminum loco, quæ magna cum varietate ibi fieri solebant, illo die spectaculum vniuerso populo præbentes, ad extremum securi percutiuntur.

Securi ceduntur.

Blandina præclara virtus.

At Blandina trabi lignæ sublimis affixa, præda bestijs incurfantibus obijcitur: quæ quoniam & in crucis specie suspensa cernebatur, & ardentem precem fundebat, magnam concertantium mentibus alacritatem iniecit: quippe in ipso certamine, ex sortore cruci suffixa, ipsum Christum, qui pro nobis crucifixus est, oculis corporeis quodammodo videbant, vti credentibus in illum pro certo persuaderetur, quod qui pro eius gloria quicquam perperiat, hæreditatis sit cum Deo viuente consors & particeps futurus. At cum nulla bestia eius carnem tangere vellet, à trabe mox abrepta, in carcerem iterum truditur, & ad aliud referuatur certamen: vt per varia concertationum genera victrix facta tum tortuosum serpentem condemnationi, quam ab se auertere non posset, iure addiceret, tum fratres pariter ad constantiam incitaret: quæ licet humilis, imbecillis & propè abiecta virgo esset, armatura tamè Christi fortis athlete induta, non solum per multas cruciamentorum vices aduersarium superauit, verum etiam per illustre illud certamen, coronam immortalitatis tandem affecuta est.

Attalus certamen.

Attalus item, clarus & magni nominis vir, importuno multitudinis rogatu ad supplicium euocatus, ob rectè factorum conscientiam (siquidem ingenuè in Christiana institutione & disciplina exercitatus, fidelis semper apud nos & constans veritatis testis extitisset) alacri animo certamen ingreditur. Ac cum vndiq; per amphitheatrum circumduceretur, tabula, in qua Latinis literis hæc inerat inscriptio, Hic est Attalus Christianus, illum præcedente: cumque in eum admodum petulanter populus insultaret, Præses, vbi Romanum esse didicisset, mādauit vt in carcerem denuò cū reliquis, qui in eodem erant, concluderetur: de quibus literas ad Cæsarem scripsit, eiusque expectauit de illis sententiam. Tempus verò, quod intereà intercedebat, illis quidem neque ociosum, neque infrugiferum fuit: sed per mortem eorum dilatam, immensam Christi clementiam, quasi lumen suum propalam profudit. Nam inter mortua Ecclesiæ membra, viuorum subsidij fuerunt ad vitam reuocata, & qui fidem confessi fuissent, ijs, qui eandem pernegassent, magna beneficia demulerunt: atque, idèd per magna latitia matris & virgini Ecclesiæ exorta est, cum eos, quos ab ortu tanquam mortuos eiecisset, viuos & incolumes recuperasset. Illorum enim hortatu & exemplo complures, qui fidem negassent, erant tanquam in vtero matris Ecclesiæ iterum concepti, iterum in membra formati, iterum ad vitam reduci, iterum denique ad fidem suam confitentem perdocti. Atque cum ad vitam essent restituti, & viribus confirmati, suauitatem Dei (qui non vult mortem peccatoris, sed pro sua benignitate eum ad poenitentiam inuitat) animis haurientes, ad tribunal spontè accedunt, vt iterum à Præsede de fide denuò rogerentur. Nam cum Cæsar respōsum per literas misisset, illos, qui fidem Christi confiterentur, tympanis esse torquendos: hos autem, qui eandem inficiarētur, in principio mercatus (qui hic celebrari solet, quique est, propter frequentiam hominum, ex omnibus gentibus commeatium, multorum sermone nobilitatus) liberos dimittendos, Præses beatos martyres, tanquam spectaculum & gloriosam pompam de illis multitudi-

Ezech. 18. & 33.

Mercatus Lugdunensis.

Constantia eorum, qui antea defecerant.

ni præstaturus, ad tribunal deduci iubet, iterum in questionem vocat, datque sententiam, vt qui municipales Romani essent, securi percuterentur: reliqui autem amandarentur ad bestias. Christi verò gloria in his, qui antea fidem abnuerant, tunc tamen præter Gentilium opinionem, eandem ingenuè cōfitebantur, magnopere illustrata fuit. Et enim illi cum priuatim in questionem dati essent, quasi pro certo absoluendi, tamen se Christianos verè confitentes, martyrum choro adijciebantur. Alij autem falsi Christiani, à fide penitus lapsi, qui neque vestigium aliquando fidei, neque sensum & significationem vestis sponsalis, neque cogitationem timoris Dei in animis insidentem habebant, sed per nequam eorum conuersationem, viam veritatis contumelijs affecerant, hoc est, filij perditionis, foris extra Ecclesiam permanferunt: cæteri vniuersi fuere in Ecclesiam denuò affcripti.

De

De quibus cum haberetur quæstio, Alexander quidam genere Phryx, arte & scientia Medicus, multis annis in Gallia commoratus, omnibus ferè propter charitatem erga Deum, & liberam in verbo prædicando alacritatem cognitus, (non enim doni & muneris Apostolici expers erat) cum adstaret tribunali, & illos fratres nutu ad fidei confessionem hortaretur, (ijs, qui vndique tribunal circumstitebant, videbatur tanquam parturiens) populi multitudo confessionem eorum, qui antea inficias iuissent, agrè ferens, contra Alexandrum, tanquam eius rei caput & authorem, vociferari cœpit. Vbi verò Præses instabat, sciscitabatur quæ quisnam esset? respondet se Christianum esse. Vnde Præses ad iracundiam prouocatus, illum condemnat ad bestias. Postero autem die eandem cum Attalo dimicationem (Præses enim, quò populo gratificaretur, Attalum denuò bestijs obiecit) Alexander ingreditur. Hi duo in amphitheatro omnes machinas ad eorum cruciatum excogitatas, tanquam præteruerti, maximumque certamen perpassi, ad extremum gladio feriuntur. Alexander autem neq; ingemuit, immò verò negry quidem ore exultit: sed interiore mente & cogitatione quasi cum Deo sermones contulit. Attalus in ferrea cathedra iam candenti esset impositus, & eius incendio ambustus, quando nidor & fumus è corpore in sublimi ferebatur, Latino sermone multitudinem sic affatus est: Ecce ecce, hoc, quod vos præstatis, est homines vorare. Nos quidem neque voramus homines, neque aliud quicquam sceleris patramus. Rogatus tamen, quod nomen Deus haberet? respondet, Deum nomen non habere more hominum.

Alexandri
virtus &
martyrium

Attali cer-
tamen.

Quibus omnibus confectis, postremo die singularium certaminum aduentante, Blandina & adolescens Ponticus, circiter quindecim annos natus, (hi autem quotidie introducebantur ad reliquorum supplicia contemplanda) in amphitheatrum inferebantur, vrgebanturque per gentilium idola iurare. Ac quoniam illi perstabant constantes, & ea despiciatui ducebant, vesana multitudo contra illos asperè & ferociter sæuiebat: adeò, vt neque adolescentuli commiserarentur aetatem, neque mulierem omninò reuereretur. Omnibus igitur tormentis eos obiecit, & per quoduis supplicij genus vndiq; agitare cœperunt, & sine intermissione nunc hanc, nunc illi per ipsorum deos iurare impellebant. Ceterum hoc nullo modo poterant efficere. Nam Ponticus, qui ita à sorore erat exuscitatus, vt gentes eam esse animaduertent, quæ illum cohortata fuisset, confirmassetque, post omnia cruciamentorum genera, viriliter, & magno animo tolerata, extremum spiritum edidit. Beata Blandina omnium postrema, tanquam nobilis & generosa mater, ubi liberos animauerat ad pœnam, & victores ad Christum Regem præmiserat, ipsa eosdem cum liberis certaminum cursus remensa, ad eosdem lætitia gestiens, ac de ipso vitæ suæ exitu permagno gaudio exultans, prope-
rabat, non quasi ad bestias crudeliter proiecta, sed ad cœnam sponi amicè inuitata. Atque post verbera, post bestiarum laniatus, post sartaginis exustionem, ad extremum in rete inuoluta, tauri rictibus obiectatur. Quæ cum ab animali illo diu multumq; icta exagitataque fuisset, ac nullum sensum cruciamentorum, quæ hætenus ei obtigissent, partim propter spem, quæ Dei promissis firmè adharesebat, partim propter colloquia, quæ intra se cum Christo conferebat, omninò haberet, tandem ense iugulata fuit. Vnde gentes ipsæ palàm testabantur, mulierem apud se nunquam tot tamq; acerba tormenta tam constanter pertulisse.

Verum eorum rabies & crudelitas in sanctos, non ita exaturata fuit. Nam ab immani & furiosa bellua, diabolo, immanes illæ & barbaræ gentes exagitata, vix aut ne vix quidem à furore suo aliquando acquieuerunt, immò verò in corporibus martyrum suarum de integro contumeliam cœperunt & malevolentiam exercere. Nam quauis martyrum constantia penitus essent superata, tamen quia omnem humanam rationem omninò exuissent, illorum amentia minimè fuit retardata repressaq;: sed acerba bilis cum Præsidis, tum populi (qui quidem in nos lethale odij sui virus euomebant) tanquam immanis belluæ magis magisque incensa, sic vt scriptura verè impleteretur: Im-
pius adhuc impiè agat, & iustus iustificetur adhuc. Etenim corpora eorum, quos carceris pestifer odor & cruciatus suffocauerat, canibus laceranda obijciunt, studiosèque nocte dieque obseruant; ne quisquam è nostris illa tumulis mandet. Tandem verò martyrum in amphitheatro interfectorum membra, quæ nec bestia adhuc vorarant, nec ignis absumpserat, partim minutatim dilaniata, partim instar carbonum ambusta, quinctiam securi percussorum capita vnà cum corporum truncis collecta, dies cõplures similiter militum excubijs insepulta custodiunt. Porro alij fremere, & dentibus contra eos frendere cœperunt, toto animo connitentes aliquam grauiorè in ea exercere

Blandinæ
& Pontici
pueri mar-
tyrium.

En rarum
supplicij ge-
nus Blandi-
næ abhibitu.

Apoc. 22.

Corpora
sanctorum
obijciuntur
canibus.

contumeliam. Nonnulli irrisione ludere, & falsos cachinnos tollere, summaq; contumeliam & praconio idola sua efferre, quibus quidem, tanquam authoribus, poenam & ultionem Christianorum acceptam retulerunt. Non pauci, quamquam factis aliquantò modestiores erant, & de illorum afflictatione aliquantum condolere videbantur, verbis tamen acerbè eos vexare ad hunc modum: Vbi iam illorum Deus? Quid illis hæc profuit religio, quam suæ ipsorum vitæ præposuerunt?

Non sinuntur sanctorum corpora sepeliri.

Quæ ad gentilium crudelitatem pertinebant, talem habebant varietatem. Quæ autem ad nos, videbantur sanè magnum mœrorem propterea in se cõplecti, quod martyrum corpora humo tegendi nulla dabatur facultas. Neque enim nox ad hanc rem aliquid afferre præsidij, neque magna pecuniæ vis eorum animos flectere, neque preces vlla ex parte placare poterant: sed nulla non ratione & via corpora illa erant afflicta ab illis obseruata, & id quasi in magno lucro deputatum, si penitus inhumata iacerent. Paulò post etiam ista addunt. Martyrum corpora, sex dies continuos sub dio iacentia, & maxima ignominia affecta, post autem ab impijs illis & facinorosis carnificibus exusta, inque cineres redacta, in Rhodanum fluuium, qui illic in proximo defluit, spargebantur, quò nullæ quidem illorum reliquæ amplius super terrâ restarent. Ita eo consilio patrabant, quòd Deum se posse vincere, & illis regenerationem corporum prorsus eripere arbitrati sunt: quòd ne vlla quidem (sic enim dicebant) spes resurrectionis reliqua fieret illis: qua freti (inquiunt) non solum peregrinam quandam & nouam nobis induxerunt religionem, verum etiam neglexerunt penitus tormenta, & prompto atq; alacri animo ad mortem properarunt. Iam videamus, vtrum sint resurrecturi, & vtrum illorum Deus ipsos iuuare, & è manibus nostris eripere possit. Eiusmodi persecutionis tempestas, regnante Imperatore, de quo docuimus, istis Christiani ecclesijs obrigit. Vnde certè, quam fuerint in reliquis prouincijs eodem tempore facitata, coniectura assequi poterimus.

Antonini Verù dicit.

C A P. I I.

Philip. 2.

Nota insignem martyrum modestiam.

Act. 7.

Diabolus cur eos tam atrociter infectus sit.

Illas item voces, ex eadem epistola depromptas, in hunc sermonem includere oportet. Raprecium arbitramur, quibus modestia & singularis martyrum, quos diximus, benignitas hoc ferè modo descripta sit. Isti verò ipsius Christi (qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, se esse æqualem Deo, sed se ipsum exinanivit, formam serui accipiens) tam verè emuli & imitatores erant, vt quauis in tali gloria & splendore locarentur, & non semel & iterum, sed sæpius, vt martyres decet, pro fidei confessione acerbata tormenta perpeffi, bestijs obiecti, ab eisdem denuò ablati, ignito ferro exusti, vibicibus liuidi, vulneribus vndique inflictis excruciat: non tamen se ipsi martyres esse prædicarent, neque cuiquam nostrum copiam facerent illos eo nomine appellandi: sed si quisquam nostrum eos vel per literas, vel per sermonem vt martyres fortè salutauisset, grauitè eum reprehenderunt. Libenter enim martyris appellationem Christo fideli & vero martyri, primogenito mortuorum, duci & auctori vitæ, quæ est ex Deo, concesserant: martyrum etiam, qui iam ad Christum ex hac corporis custodia migrauissent, nos non grauatè in memoriam redegerunt, dixeruntque: Illi iam verè sunt martyres, quos Christus propter fidei confessionem ad se recipere dignatus est, & quorum martyrium ipso præclaro vitæ exitu, tanquam sigillo certissimo obsignauit: nos autem tenues solum & abiecti Christi nominis confessores: atque fratres obsecrabant cum lachrymis, vt preces pro illis ardentè & obnixè Deo fundarent, quò ipso discessu è vita opus, quòd Deus tam benignè in illis incepisset, cumulate expleretur. Et quauis non modò libera responsa gentilibus dando, sed etiam patientia, maganimitate, fidenti animi robore contra omnes cruciatus se generosos ac strenuos palàm ostendendo, vim & virtutem martyrij perspicuè declarassent, tamè timore Dei referti, martyrum appellationem, qua fratres illos donare voluissent, ab se repellere studebant. Et iterum, paucis verbis interiectis, sequuntur ista: Humiliauerunt se sub manu potenti, qua iam satis exaltati sunt. Dum in vita manebant, defendere omnes, neminem accusare, omnes è vinculis eripere, colligare neminem conabantur. Pro illis, qui supplicia eorum corporibus infixierant, exemplum Stephani perfecti martyris imitati, benignè orare, dicentes: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Quòd si pro eis, qui ipsos tam contumeliosè torsissent, precabantur: quanto magis pro fratribus idem ipsum præstiterunt? Hæc item, paulò longius sermonem producentes, adnectunt: Grauißimum autem bellum ab illis, propter ingenuam erga fratres charitatem, cum ipso diabolo idè susceptum erat, quòd tantoperè nitebantur, vt voracè illius, tanquam malæ bestia, gulam stringendo, eos viuos denuò euomere cogeret, quos prius

piis tanquā mortuos, se penitus deuorasse putauerat. Non enim illi fratrum imbecillorum lapsu gloriabantur, sed quæ dona ipsis per Dei gratiam affatim suppetebant, alijs, qui maioris opis indigerent, benigne largiebantur: atque adeo velut matris indulgentis misericordia commoti, multas lachrymas pro eorum salute in conspectu Dei patris profundebant, vitam illis flagitabant: vitam concessit Deus, vitam etiam cum proximis communicarunt, victores in omnibus, ad Deum profecti sunt, pacem amplectati, pacem nobis commendarunt, cum pace denique ad Deum decesserunt, non matri Ecclesiæ molestiam & angorem, non fratribus bellum & seditionem, sed gaudium, pacem, concordiam & charitatem reliquerunt.

MARTYRIVM SS. MARCELLINI ET PETRI,

GRAVITER CONSCRIPTVM. ADSTIPVLANTVR EI

antiqua Martyrologia, & habetur in vetustis MS. codicibus. Stylum aliquot locis nonnihil correxit F. Laur. Surius.

BENIGNITAS Saluatoris nostri, martyrum perseue. Iunij 2.
rantia comprobata, eousque processit, vt & fidei amicos coronaret, & inimicos eorum ex ipsis inferorum claustris erueret. Denique cum Romæ à paganis teneretur Petrus, Exorcista officium gerens, & multis vicibus cæsus, missus in obscurissimam habitationem, maneret in vinculis ferreis immotus, custosque carceris Arthemius Paulinam virginam filiam suam virginem, quam impensius amabat, à damonio vexari quotidie plangeret, dixit ad eum vir Dei Petrus Exorcista; Audi consilium meum, Arthemius, & crede in vnigenitum filium Dei viui Iesum Christum, qui est

S. Petrus crebro cæsus, mittitur in obscurissimum carcerem.

liberator omnium in ipsum credentium. Si enim verè credideris, mox erit salua filia tua. Respondit Arthemius; miror valdè imprudens consilium tuum, quòd cum teste Deus tuus liberare non possit, in ipsum licet credas, & quotidie pro eius nomine plagas & vincula perferas, mihi persuadere vis liberaturum illum filiam meam, si ego in eum credidero. Dixit ei Petrus; Potest me liberare Dominus meus & de his vinculis, & de pœnis omnibus, sed non vult impedire coronam meam. Vult autem, vt perficiam cursum meum perferendo hos cruciatus temporarios, vt possim adipisci gloriam sempiternam. Arthemius ait; Si vis me tuo credere Deo, da operam vt fiat quod dicturus sum. Ecce ego hodie duplicabo super te catenas, & claustra carceris omnia communiam, teque in ima hac & obscura custodia solum includam, & si ex his omnibus te eripuerit Deus tuus, credam equidem in illum, sed tunc demum, cum videro incolumem filiam meam.

Tum beatus Petrus subridens, ait; Infirmas fidei tuæ poterit curari, si hoc, quod dicis, feceris. Arthemius dixit; Credam planè in illum, si & te his vinculis absoluerit, & meam filiam carauerit. Petrus ait; Vade in domum tuam, & præpara mihi mansionem, & te, neque absolvente me his vinculis, neque ostium aperiente, neque per iter deducente, ad te perueniam in nomine Domini mei Iesu Christi. Cumque eò venero, palpabunt me manus tuæ, conspicient me oculi tui, atque hos eosdem sermones tecum conferam. Et si vel sic credideris, habebis sanam filiam tuam. Hoc verò fiet nõ pro libidine tentationis tuæ, sed ad declarandam diuinitatem Domini mei Iesu Christi. Hac vt ille dixit, Arthemius caput agitans; Hic homo, inquit, nimis confectus afflictionibus, delirat & aliena loquitur, sicque discessit. Veniens autem domum, narrauit ea Candidæ uxori suæ, quæ dixit ei; Miror te illum hominem existimare insanum, qui & tibi sanitatem promittit, & nostræ filię sospitatem. An verò longum ille tempus tibi præfixit? Hodie dicit se venturum. Id si factum fuerit, quis dubitet Christum verum esse Deum, in quem ille credit? Arthemius dixit; Horrori est mihi fatuitas tua. Ipsi dji si de cœlo descendant, non eum absoluent à vinculis, immò si vel Iupiter ipse ad eum veniat, aperire illi carcerem non poterit. Candida respondit; Nimirum idcirco magnus habebitur Deus eius, & credendum illi erit, si hoc fecerit, quod nec ipse, vt ais, Iupiter facere possit.

Videtur delirare custodi carceris Arthemio.

Hæc & pleraque alia cum inter se loqueretur, & occumbente diei lumine, nox initium